

28 juni 2016

Opmars zzp'ers zet door ondanks nieuwe regelgeving

Ondanks dat het merendeel van de Nederlandse beroepsbevolking nog een vast dienstverband heeft, is het aantal werkenden met een flexibel contract in opmars. Ook zijn er steeds meer ondernemers. De zzp'ers zijn hier een sprekend voorbeeld van. Het zzp-schap wordt in Nederland door de overheid gestimuleerd, maar ook de digitalisering en de verschuiving van het belang van sectoren spelen een rol bij de opkomst van zzp'ers. De nieuwe wet DBA zorgt op dit moment voor onzekerheid, wat deze opkomst op korte termijn kan stuiten. De wet beoogt het tegengaan van schijnzelfstandigheid. Dit is een positieve ontwikkeling, omdat schijnzelfstandigheid concurrentievervalsing in sectoren veroorzaakt.

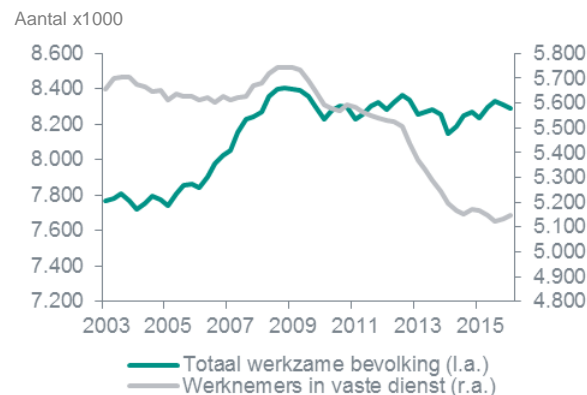
Nieuwe realiteit arbeidsmarkt

De Nederlandse arbeidsmarkt is de afgelopen jaren fundamenteel veranderd. Vaste contracten voor werknemers zijn veel minder vanzelfsprekend geworden. Zoals in de grafiek rechts te zien is, daalde de afgelopen jaren het aantal werknemers in vaste dienst flink, van 5,66 miljoen in het eerste kwartaal van 2003 tot 5,15 miljoen in het eerste kwartaal van 2016. Een afname van 510.000.

Uiteindelijk blijft de arbeidsmarkt in Nederland er nog wel een van vaste dienstverbanden, 62% van de werkenden heeft een vast dienstverband. In de leeftijdsgroepen 15-25 jaar en 65-75 jaar zijn er weinig werkenden met een vast dienstverband. Maar in de groep 25-65 jaar

heeft de meerderheid van de werkenden een vast contract.

Vaste dienst uit de gratie

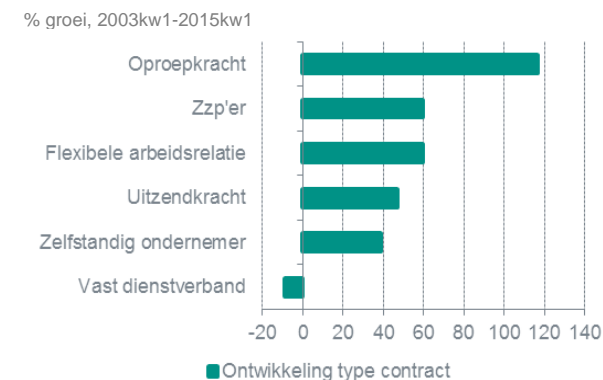
Bron: CBS

Dit loopt uiteen van 64% voor de groep tussen 25 en 35 jaar tot 71% voor de groep tussen 35 en 45 jaar. Er kan daarom ook niet worden geconcludeerd dat jongeren geen vaste contracten meer krijgen en dat dit alleen voorbehouden is aan oudere werknemers.

Zzp'ers steeds grotere groep

De beroepsbevolking nam tussen het eerste kwartaal van 2003 en het eerste kwartaal van 2015 met 516.000 toe. Omdat het aantal werknemers in vaste dienst afnam, betekent dit dat andere contracten in zwang zijn geraakt. Dit zijn de werknemers met een flexibele arbeidsrelatie, de zelfstandig ondernemers en zzp'ers. Dit is in onderstaande grafiek te zien.

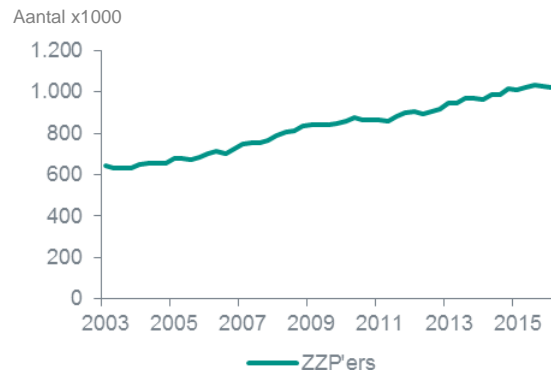
Flexwerk groeit

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

Na het aantal oproepkrachten is het aantal zzp'ers het hardst gestegen. Het aantal zzp'ers groeit sinds 2003 gestaag, zoals in de grafiek hieronder te zien is. In het eerste en tweede kwartaal van 2016 daalde het aantal iets, maar het is te vroeg om van een trend te kunnen spreken. Dit gebeurde bijvoorbeeld in het eerste kwartaal van 2014 en 2015 ook, maar daarna steeg het aantal weer.

Gestage groei zzp'ers

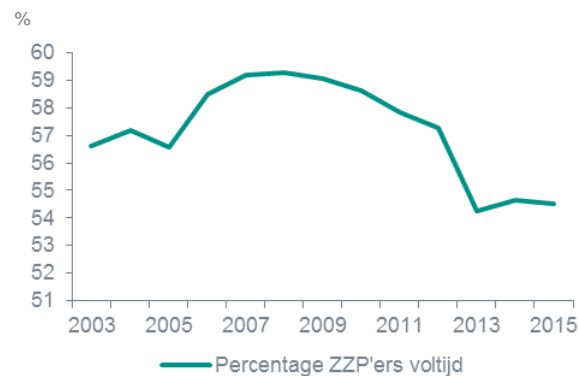
Bron: CBS

Het aantal leerkrachten in het basisonderwijs dat als zzp'er werkt is het sterkst gestegen, gevolgd door HR-specialisten. Er is ook een aantal beroepen waar in 2003 nog geen zzp'ers actief waren en in 2015 wel. Zoals beleidsadviseurs, productieleders in bouw en industrie en verpleegkundigen. Ook zijn er nog beroepen waar nog steeds geen zzp'ers actief zijn,

bijvoorbeeld bij de brandweer, politie en apothekersassistenten.

De meeste zzp'ers werken voltijds, zo'n 55%. Dit aantal is in de afgelopen jaren wel afgenomen. In 2008 was dit nog ruim 59%. Dit is in onderstaande grafiek te zien. De sterkste groei is te zien in het aantal zzp'ers dat 28-35 uur per week werkt. Gemiddeld werken zzp'ers nog minder uren dan voor de crisis.

Percentage zzp'ers die voltijd werken daalt

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

Ondanks de populariteit, kunnen niet alle zzp'ers leven van hun zzp-schap alleen. Volgens het CBS heeft 38% een hoofdkomen uit het ZZP-schap. De rest vult dit aan met een neveninkomen of het inkomen uit ZZP-werkzaamheden is een neveninkomen. 61% van de zzp'ers is man, zij hebben een hoger inkomen uit zzp-werkzaamheden dan vrouwen.

Waarom stijgt het aantal zzp'ers zo sterk?

Er is een aantal redenen aan te wijzen waarom het aantal zzp'ers in Nederland zo hard is gegroeid de afgelopen jaren. Onder andere het Centraal Planbureau (CPB) en de Sociaal-Economische Raad (SER) hebben hier onderzoek naar gedaan.

Ten eerste verschuift het belang van sectoren in de Nederlandse economie. In sommige sectoren, zoals de dienstverlening, ICT en gezondheidszorg zijn relatief veel zzp'ers actief. Deze sectoren worden in de Nederlandse economie steeds belangrijker, waardoor de werkgelegenheid relatief meer toeneemt. Dat heeft een positieve invloed op het totaal aantal zzp'ers in Nederland.

Daarnaast is het door de digitalisering veel eenvoudiger geworden om als zzp'er te werken. Je hoeft niet meer in een kantoor te werken, dit kan overal. Dit geldt met name voor veel dienstverlenende beroepen waar zzp'ers hun kennis inzetten. Zzp'ers in bijvoorbeeld de bouw en gezondheidszorg kunnen dit natuurlijk niet.

Ten slotte heeft de overheid geholpen door vanaf het jaar 2000 (fiscale) regelgeving op te stellen die het aantrekkelijk maakt om als zzp'er aan de slag te gaan. Zoals de zelfstandigenaftrek en de MKB-winstvrijstelling.

Hierdoor hoeven zzp'ers minder belasting te betalen over hun winst. Ook is het voor werkgevers aantrekkelijk om zzp'ers in dienst te nemen, omdat zij minder premies en belastingen hoeven af te dragen.

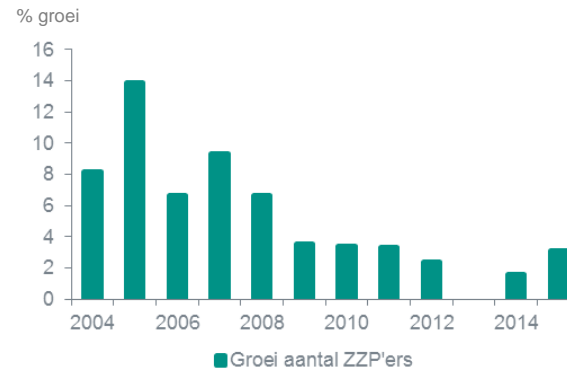
Heeft de conjunctuur effect?

De conjunctuur kan voor zowel een toename als een afname van het aantal zzp'ers veroorzaken. Als het goed gaat met de economie neemt het aantal zzp'ers toe doordat er meer werk is. Maar tegelijkertijd treden er dan ook zzp'ers in dienst van bedrijven die als gevolg van een neergang van de economie noodgedwongen zzp'er zijn geworden. En dit geldt natuurlijk andersom in een neergaande economie. In Nederland lijkt het positieve effect van een hoogconjunctuur de overhand te hebben. Het aantal zzp'ers is namelijk het sterkst gestegen in de periode 2006-2008. Dit zijn jaren waarin het met de Nederlandse economie goed ging.

Een goede illustratie hiervan is te vinden in de bouwsector. De bouw is van alle sectoren in de Nederlandse economie het zwaarst getroffen door de crisis. Er wordt vaak gezegd dat er tijdens de crisis veel zzp'ers bij zijn gekomen doordat bouwbedrijven massaal hun werknemers ontsloegen. Maar als we kijken naar de ontwikkeling van het aantal zzp'ers in de bouw was de sterkste groei te zien in de periode 2004-2008. Dit waren jaren van sterke groei in

de bouw. De jaarlijkse groei van het aantal zzp'ers is in de grafiek hieronder te zien.

Groei aantal zzp'ers neemt sinds 2008 af in de bouw

Bron: CBS, ABN AMRO Economisch Bureau

Een opgaande conjunctuur heeft in Nederland in positieve zin bijgedragen aan de groei van het aantal zzp'ers, zoals hierboven is gebleken. Maar om de groei van de afgelopen 15 jaar te kunnen verklaren, zijn de verschuiving van het belang van sectoren, nieuwe regelgeving en de digitalisering van groter belang. De conjunctuur is namelijk van alle tijden.

Wat is de toekomst van de zzp'er?

Zoals hiervoor beschreven is de groei van het aantal zzp'ers afhankelijk van verschillende factoren. Deze factoren hebben daarom ook invloed op de ontwikkeling van het aantal zzp'ers de komende jaren.

De digitalisering is nog niet ten einde, wat positief is voor de ontwikkeling van het aantal zzp'ers. Ook het feit dat de dienstverlenende sectoren zoals [ICT](#) en [zakelijke dienstverlening](#) de komende jaren naar verwachting de sterkste groei laten zien heeft een positief effect op het aantal zzp'ers. Daarnaast heeft de opgaande conjunctuur een positief effect. Het feit dat veel zzp'ers weer in dienstverband gaan werken bij een opgaande conjunctuur dempt dit effect iets. Concluderend is het onze verwachting dat het aantal zzp'ers de komende twee jaar zal groeien.

Maar nieuwe wetgeving zorgt voor onduidelijkheid...

Er is nog wel een factor die voor veel onduidelijkheid zorgt, namelijk de veranderende wetgeving omtrent zzp'ers. Per 1 mei is de Wet deregulering beoordeling arbeidsrelaties (wet DBA) ingegaan. Deze wet vervangt de Verklaring arbeidsrelatie (VAR). Door de nieuwe wet is de zzp'er niet meer alleen verantwoordelijk voor het beoordelen van de arbeidsrelatie, maar ook de opdrachtgever (werkgever). De Belastingdienst gaat de nieuwe wet handhaven en kan volgens de nieuwe wet verantwoordelijk houden. Zzp'er en werkgever kunnen met modelovereenkomsten gaan werken. Dit zorgt voor duidelijkheid over de arbeidsrelatie. Beide partijen moeten zich aan

de modelovereenkomst houden. Het gebruik van een modelovereenkomst is niet verplicht wanneer duidelijk is dat er geen sprake is van loondienst.

Er heerst op dit moment onduidelijkheid over hoe de Belastingdienst gaat handhaven en hoe de modelovereenkomsten opgesteld moeten worden. Er zijn signalen dat werkgevers hierdoor geen zzp'ers meer willen inhuren en hen alleen nog maar via uitzendbureaus inhuren. Er geldt wel een overgangstermijn van 1 jaar voordat de Belastingdienst de nieuwe wet actief gaat handhaven. Hierdoor zouden zzp'ers en werkgever voldoende tijd moeten hebben om volgens de nieuwe wet te gaan werken. Het is dan wel noodzakelijk dat de Belastingdienst voldoende capaciteit beschikbaar heeft voor voorlichting. De onzekerheid die de nieuwe wet met zich meebrengt, kan op korte termijn remmend werken op de ontwikkeling van het aantal zzp'ers in Nederland.

Wij verwachten dat ondanks deze onduidelijkheid de opmars van zzp'ers op de langere termijn doorzet. De Belastingdienst gaat pas na een jaar handhaven, waardoor er nog voldoende tijd moet zijn om te zien hoe de wet in de praktijk zal uitpakken. Dit is wel afhankelijk van de snelheid van het beoordelen van modelovereenkomsten door de Belastingdienst.

Tegengaan schijnzelfstandigheid moet doel zijn

De Tweede- en Eerste Kamer hebben met deze wet beoogd om schijnzelfstandigheid tegen te gaan. Schijnzelfstandigheid houdt in dat een zzp'er in feite in dienst is bij de werkgever en dus eigenlijk een werknemer is. Onze verwachting is dat de Belastingdienst dan ook op deze gevallen gaat handhaven. Gezien het grote aantal zzp'ers in Nederland zullen naar verwachting vooral de heldere en grootschalige gevallen van schijnzelfstandigheid aan worden gepakt.

De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling (OESO) heeft onderzoek gedaan naar schijnzelfstandigheid van zzp'ers in verschillende Europese landen. Zij hebben onderzocht hoeveel zzp'ers maar één opdrachtgever hebben, bij grote werklust geen extra personeel kunnen inhuren en niet autonoom kunnen beslissen over hun eigen bedrijfsvoering. Gemiddeld is in Europa 1,3% van alle werkenden schijnzelfstandige, terwijl dat in Nederland 1,7% is. Volgens het IBO rapport komt dit overeen met 15% van de zzp'ers in Nederland. Aangezien er in Nederland in het eerste kwartaal van 2016 1.024.000 zzp'ers actief zijn, zouden er ruim 153.000 schijnzelfstandigen zijn.

SEOR heeft ook onderzoek gedaan naar schijnzelfstandigheid van zzp'ers. Zij hebben naar vier sectoren gekeken die in de tabel hieronder zijn benoemd.

Schijnzelfstandigheid

Bouw	3-5%
Zorg: thuiszorg en zelfstandige zorgverleners	9-15%
Vervoer: wegvervoer en koeriers	14%
Management- en organisatieadvies, inclusief ICT	5-10%

Bron: SEOR (2013)

In deze sectoren ligt de schijnzelfstandigheid tussen de 3-15%. Relatief de grootste groep schijnzelfstandigen bevindt zich in de zorg en het wegvervoer. Volgens deze cijfers zou het aantal schijnzelfstandigen in Nederland uiteenlopen van 31.000-153.000.

Schijnzelfstandigheid is marktverstoring

Schijnzelfstandigheid zorgt voor concurrentievervalsing. Omdat werkgevers minder premies en belastingen hoeven af te dragen voor zzp'ers die zij in dienst hebben, hebben zij minder personeelskosten. Dit belemmert de marktwerking, omdat zij de schijnzelfstandige eigenlijk als werknemer in

dienst hadden moeten nemen. In het IBO rapport is berekend wat het verschil is tussen de kosten van een werknemer en een zzp'er. Als er wordt uitgegaan van een gelijk netto inkomen van de werknemer en de zzp'er kost een werknemer de werkgever 140% van het netto besteedbaar inkomen, terwijl een zzp'er 116% kost. Ervan uitgaande dat de zzp'er een opslag hanteert voor premies die betaald moeten worden. Wanneer de zzp'er dit niet doet, dat kost de zzp'er slechts 97% van zijn netto besteedbaar inkomen. Dit laat zien dat er een groot verschil is tussen de kosten van een werknemer en een zzp'er. Dit verschilt van 21% in het geval de zzp'er wel premies en dergelijke in rekening brengt tot 44% als hij dat niet doet.

Door via de nieuwe wet ook de werkgever verantwoordelijk te houden voor de arbeidsrelatie, is het eenvoudiger geworden om schijnzelfstandigheid en dus concurrentievervalsing aan te pakken. Zeker als het op grote schaal gebeurt. Dit zou een prikkel voor werkgevers moeten zijn om geen schijnzelfstandigen meer in dienst te nemen, wat effect kan hebben in sectoren waar de schijnzelfstandigheid hoog is. En ook zzp'ers moeten zich hier bewust van zijn.

Nieuwe wet heeft gevolgen

Gemiddeld kwamen er in de periode 2004-2015 jaarlijks 32.000 zzp'ers bij, een jaarlijkse groei

van 4%. Gezien het grote aantal schijnzelfstandigen, zal dit percentage waarschijnlijk in 2016 en 2017 niet gehaald worden. Een deel van de schijnzelfstandigen zal naar verwachting stoppen als zzp'er. Wel is de verwachting dat er groei te zien zal zijn, omdat de introductie van de wet DBA geleidelijk gaat. De Belastingdienst gaat pas in 2017 handhaven en zal zich naar verwachting richten op de duidelijke en grootschalige gevallen.

Bronnen

CPB (2015). Position paper t.b.v. 'IBO Zelfstandigen zonder personeel'.

Eindrapport IBO Zelfstandigen zonder personeel (2015). In opdracht van het Ministerie van Financiën.

OECD (2016). OECD Economic Surveys The Netherlands.

SEOR (2013). ZZP tussen werknemer en ondernemer. In opdracht van het Ministerie van Economische Zaken.

SER (2010). Zzp'ers in beeld. Een integrale visie op zelfstandigen zonder personeel.

Economisch Bureau | Nederland

Contactgegevens ABN AMRO | Economisch Bureau Nederland:

	Aandachtsgebied	Telefoonnummer:	E-mailadres:
Jacques van de Wal (hoofd)	Algemeen	020 628 0499	jacques.van.de.wal@nl.abnamro.com
Kasper Buiting	Zakelijke Dienstverlening, Arbeidsmarkt	020 343 7684	kasper.buiting@nl.abnamro.com
Casper Burgering	Industrie (w.o. industriële materialen)	020 383 2693	casper.burgering@nl.abnamro.com
Nadia Menkveld	Transport & Logistiek	020 628 6441	nadia.menkveld@nl.abnamro.com
Frank Rijkers	Agrarisch, Food	020 628 6437	frank.rijkers@nl.abnamro.com
Sonny Duijn	Retail, TMT	020 343 6535	sonny.duijn@nl.abnamro.com
Hans van Cleef	Olie & Gas	020 343 4679	hans.van.cleef@nl.abnamro.com
Madeline Buijs	Bouw, ZZP en MKB	020-383 8201	madeline.buijs@nl.abnamro.com
Nico Klene	Macro-economie	020-625 4204	nico.klene@nl.abnamro.com
Philip Bokeloh	Woningmarkt, Macro-economie	020-383 2657	philip.bokeloh@nl.abnamro.com
Theo de Kort	Informatieanalist, Autohandel	020 628 0489	theo.de.kort@nl.abnamro.com

Volg ons ook op Twitter: [@ABNAMROeconomien](https://twitter.com/ABNAMROeconomien)

Disclaimer

This document has been prepared by ABN AMRO. It is solely intended to provide financial and general information on economics. The information in this document is strictly proprietary and is being supplied to you solely for your information. It may not (in whole or in part) be reproduced, distributed or passed to a third party or used for any other purposes than stated above. This document is informative in nature and does not constitute an offer of securities to the public, nor a solicitation to make such an offer.

No reliance may be placed for any purposes whatsoever on the information, opinions, forecasts and assumptions contained in the document or on its completeness, accuracy or fairness. No representation or warranty, express or implied, is given by or on behalf of ABN AMRO, or any of its directors, officers, agents, affiliates, group companies, or employees as to the accuracy or completeness of the information contained in this document and no liability is accepted for any loss, arising, directly or indirectly, from any use of such information. The views and opinions expressed herein may be subject to change at any given time and ABN AMRO is under no obligation to update the information contained in this document after the date thereof.

Before investing in any product of ABN AMRO Bank N.V., you should obtain information on various financial and other risks and any possible restrictions that you and your investments activities may encounter under applicable laws and regulations. If, after reading this document, you consider investing in a product, you are advised to discuss such an investment with your relationship manager or personal advisor and check whether the relevant product –considering the risks involved- is appropriate within your investment activities. The value of your investments may fluctuate. Past performance is no guarantee for future returns. ABN AMRO reserves the right to make amendments to this material.

© ABN AMRO, 2016